

CURSUS JUREREN

WAAR GAAT DEZE CURSUS OVER?

Films willen weten hoe de ander denkt over zijn of haar film. Maar dat vinden ze meestal niet genoeg. Ze willen ook horen waar ze staan ten opzichte van de andere films. Wat is hun plaats in het rijtje van de aangeboden films? Maar nu hebben we een probleem! Waar halen we een jury vandaan waarover iedereen na afloop tevreden is?

Waarom niet?

In tegenstelling tot scheidsrechters bij sporten zoals voetbal, atletiek en zwemmen, kan het filmjurylid niet bepalen of de bal de lijn heeft gepasseerd, de finishlijn als eerste bereikt is of wie het eerst heeft aangetikt. Als we over een filmwedstrijd spreken, klopt er dus eigenlijk iets niet. Niemand kan voor 100% precies bepalen wat nu precies de uitslag van zo'n wedstrijd is.

Een jurylid is net een gewoon mens

Daarnaast is het ook nog zo dat ieder jurylid subjectief is. Dat ligt besloten in het "menszijn". Want, heeft hij goed geslapen? Heeft hij de film al eens gezien of er iets over gelezen? Wie is de maker? Misschien heeft hij de film al eens gejureerd! Was de ontvangst vriendelijk? Was de voorbespreking helder? Is het jurylid van huis uit positief ingesteld? Of juist niet? Voelt hij zich op zijn gemak? Is het een themawedstrijd of een vrij onderwerp? Wie zitten er nog meer in de jury? Is er tussen de films door voldoende gelegenheid om wat op te schrijven? Wordt er direct een waardering gegeven of kan de jury later nog overleg plegen?

Heel belangrijk is vanuit welk referentiekader het jurylid werkt. Filmt hij zelf? Kent hij de spelregels? Onderkent hij de problemen en de mogelijkheden van de amateurfilmer? Hoe staat het met zijn algemene ontwikkeling?

Dat eeuwige commentaar

Het jurylid doet zijn uiterste best door al zijn ervaring en kennis in dienst te stellen van de filmmakers. Het werkwoord JUREREN komt van het woord JURA wat zoveel inhoudt als "Het zeggenschap gekregen hebbend". Meestal van het bestuur van de club. Het jurylid doet dus uitspraak namens het bestuur! Niet zeuren dus! Een goed jurylid kent de spelregels van het filmen. Hij heeft geleerd waar hij op moet letten. Hij moet ook kunnen toelichten waar zijn waardering op gebaseerd is. Ondanks dat hij dat alles onder de knie heeft, krijgt hij eeuwig commentaar. Wel dikwijls van dezelfde.

Waarop te letten?

In tegenstelling tot de kijker, die consumerend kijkt, kijkt het jurylid analytisch. Hij tracht de inhoud, de strekking van de film te doorgronden. Wat wil de maker duidelijk maken? Hij doet zijn uiterste best om de verhaalstructuur te onderkennen. Wie is wie, waar vindt alles plaats, waarom zit het verhaal zo in elkaar, wat vertelt de maker eigenlijk, wanneer speelt het verhaal zich af, vanuit welk vertelperspectief is de film gemaakt, enz. Hoe heeft de maker zijn film vormgegeven? Ondersteunt het camerawerk het verhaal, is er sprake van een goede belichting, is het geluid goed opgenomen en afgewerkt, komen de acteurs en actrices geloofwaardig over, heeft de regisseur het goed gedaan, enz. enz.

Positief

Een spreekwoord zegt: 'Het is de toon die de muziek maakt'. Dat geldt zeker voor het uitspreken van de jurywaardering! Het is niet iedereen gegeven positief over film te praten. Weet wel dat over iedere film wat positiefs te melden valt! Praat niet recht wat krom is maar durf ook complimentjes uit te delen als dat op zijn plaats is.

IS ER EEN OVEREENKOMST TUSSEN FILMBESPREKEN EN JUREREN?

Tijdens een filmbespreking worden inhoud, structuur en filmische vormgeving doorgelicht en met elkaar besproken. Uiteindelijk maakt men de balans op en blijft het al of niet positieve gevoel over dat het bekijken en bespreken van de film heeft opgebracht. Er wordt geen waarde-oordeel uitgesproken.

Tijdens een jurering worden dezelfde factoren gebruikt, doch uiteindelijk zal dat meestal resulteren in het geven van een waardering, uitgedrukt in een cijfer, een metaal, een rangvolgorde, enz.

Zowel de filmbespreking als de jurering streven in principe hetzelfde doel na: te achterhalen wat de maker getracht heeft over te brengen en op wat voor manier hij dat gedaan heeft.

De ene maker stelt een filmbespreking op prijs, de ander wil graag weten waar hij met zijn/haar film staat in het totale aanbod van films.

Praktijk is dat er een groot verschil kan ontstaan in acceptatie van een filmbespreking en het waarde-oordeel uitgedrukt in een cijfer, zowel voor de maker als voor het publiek.

Praktijk is ook dat we van jongs af aan geconfronteerd worden met competitie. Voorstellen om voortaan de films niet te jureren doch te bespreken, stuit op groot verzet!

Is het dan toch de spanning die filmmakers aantrekt om te kiezen voor jureren?

DRIE BELANGRIJKE PEILERS

De drie belangrijke peilers waarop we kunnen bouwen bij het beoordelen en bespreken van films zijn:

1. **Strekking, inhoud / samenvatting**
(de idee achter het verhaal c.q. de bedoeling van de maker)
2. **Verhaalstructuur**
(de manier waarop het thema in verhaalvorm is gegoten: WIE - WAT - WAAR - WANNEER - WAAROM)
3. **Filmische vormgeving**
(de manier waarop de scènes zowel vóór als met de camera vorm zijn gegeven.)

De filmische vormgeving kunnen we in drie afzonderlijke lagen opdelen:

1. De mise-en-scène; enscenering; dialogen; spelregie.
2. De camera-laag: cameravoering; découpage; montage; effecten.
3. De buitenbeeldse laag: toegevoegd geluid/muziek/commentaar; effecten.

Bij het bespreken of beoordelen van de film is het belangrijk dat we in deze afzonderlijke lagen van het verhaal (de plot) alsmede in de filmische vormgeving, zowel de kwaliteiten als de tekortkomingen onderkennen. Goed bespreken en jureren vraagt, naast de kennis van het medium, om een ruime dosis algemene ontwikkeling, relativiseringsvermogen en een zekere tolerante wijsheid. Men zal dan ook moeten leren om zich open te stellen voor de uitgangspunten van de filmmaker, d.w.z. dat de beoordelaar met betrekking tot het thema/motief z'n eigen normen en waarden ondergeschikt maakt aan die van de maker.

Over iedere film kan iets positiefs worden gezegd.... Doe dat dan ook!

In veel clubs is het de gewoonte dat de gespreksleider na het bekijken van een film de clubleden vraagt of zij nog iets willen zeggen over het zojuist vertoonde product. Na een wat aarzelende start volgt dan dikwijls een opsomming van wat niet goed is en hoe de zegsman het zelf gedaan zou hebben. Een wat voorzichtige woordvoerder begint met te vertellen dat er goede beelden zijn gesignaleerd! De maker veert op.... Eindelijk erkenning! Maar dan komt het.... maarrrrrrrrr..... En dan komen de "verwijten". Het zal duidelijk zijn dat een dergelijke "filmbespreking" niet voldoet. Zonder alles recht te willen praten wat krom is, kan over nagenoeg alle films veel positiefs gezegd worden. **Wel zal men moeten leren om die positieve zaken te onderkennen en uit te spreken. Een filmmaker heeft daar behoefte aan!**

ANALYSE VAN EEN FILM

Nog indringender dan een filmbespreking of een jurering, is het analyseren van een film.

Alle ins en outs van de film en de context waarin deze inhoudelijk en technisch vorm worden gegeven, komen aan bod. Het vergt een zeer sterke concentratie van de kijker om zich steeds weer te realiseren wat de functie en de intentie is van wat hij ziet en hoe dit bijdraagt aan de continuïteit van de film.

Om te leren analyseren kan men individueel of in clubverband een film "op de pijnbank" leggen, maar dan op die wijze dat er geen relatie wordt ervaren met het aloude vak van beul doch dat de deelnemers leren op een zo direct mogelijke wijze naar film te leren kijken.

DE GOUDEN VUISTREGEL

Voor alle films geldt een gouden vuistregel:

'De afloop van de film wordt bepaald door alle voorafgaande informatie'

Om dat waar te kunnen maken is het belangrijk om een speciale taal te leren.

Hoe moeilijk het is om een taal echt goed te leren spreken, weten we allemaal. Het is niet alleen het vertalen van Nederlandse woorden in die nieuwe taal. Het is vooral het leren 'denken' in die nieuwe taal.

In de filmwereld kennen wij een speciale 'FILMTAAL'.

Om nog betere films te maken zullen we ons die taal eigen moeten maken. We zullen moeten leren 'denken' in die taal. Die filmtaal vertoont veel overeenkomsten met onze geschreven taal.

HET FILMVERHAAL

Tijdens het filmen leggen we bewegingen vast.

Uit die bewegingen worden onderdelen van handelingen opgebouwd.

Daarvan worden gebeurtenissen gevormd.

Het gehele samenspel is de film.

Ook hier is **progressie** het sleutelwoord. Ieder shot zal iets toe moeten voegen aan het vorige en een opzetje zijn voor het volgende shot in het verhaal.

De volgorde van opnamen, handelingen en gebeurtenissen is van wezenlijk belang om te begrijpen wat er in een film wordt verteld.

Filmtaal houdt uiteraard nog veel meer in: alle uitdrukkingsvormen in de film hebben te maken met filmtaal: licht, geluid, effecten, cameravoering, enz. enz.

EEN EINDWAARDERING IN PUNTEN GEVEN

We hadden het in de inleiding al over de voetballers, de hardlopers en de zwemmers. Eindtijden en eindstanden zijn goed aan te geven. Maar hoe zit dat nou met films? Je zal toch moeten aangeven wie 1 en 2 zijn geworden! Geef ik een film nu 70 of 75 punten? Ed en Vera Tietjens hebben het analytisch jureren volgens het "voortschrijdend gemiddelde" bedacht. Dat houdt ongeveer het volgende in:

Voorbeeld

Laten we er van uit gaan dat we waarden van 50 tot 100 punten en dat we te maken hebben met een voorselectie waarin films met een lager waarderingcijfer dan 50 punten, hier niet zouden moeten draaien.

Al kijkende naar de eerste beelden van de film, waarbij we starten met b.v. 50 punten, letten we op de voortschrijding van de film. Dus titels, muziek, introductie, karakters enz. enz.

Steeds verandert ons puntenaantal: 50-56-60-67-61-65-71-69-75-79-64-70 enz. Het zal veranderen door b.v.: spel van acteurs, dialogen, teksten, regie, bijrollen, drama, plot en cameravoering.

Maar het allerbelangrijkste is de INHOUD. Is het IDEE goed uitgewerkt? En origineel? Hoe is de vormgeving? Is er een PREMISSE? Dekkt de vlag (titel) de lading?

Uiteindelijk is er nog een laatste bijstelling voor de algehele presentatie van de film. Kleine foutjes, ruis bij geluid of beeld, springertjes. Is de film rommelig, vuil?

Uit het bovenstaande voortschrijdend gemiddelde kwamen we uit op 70 punten. Door een kleine bijstelling (vuil, ruis e.d.), zou de eindwaardering kunnen uitkomen op 68 punten.

Dit is een in ons land wel gebruikte methode om tot een berekening van de eindwaardering te komen.

Maar ook hierover is iedereen het lang niet met elkaar eens. Het zou enorm afleidend werken om gedurende de gehele film te moeten optellen en aftrekken.

Daarnaast wordt ook aanbevolen om uw emoties uit te schakelen. Zoals bijvoorbeeld: het slachten van kippen, het kraken van een pand, een scala van mooie jongens en meiden in een film, het uitdagend gedrag van een CD-er, een verhandeling over druggebruik, bekende namen van filmers, enz. enz. Staan namen of onderwerpen u wel of niet aan, (vooringenomenheid) wees daar zeer voorzichtig mee in uw eindbeoordeling! Maar er zijn ook andere emoties die in een film naar voren kunnen komen, waarvoor de film bedoeld is. Pas dan op met het uitschakelen van uw emoties! Er zit dan geen mens meer te kijken naar een film maar een robot... en daarvoor maakt niemand een film!

Veel gemakkelijker lijkt het om, evenals met het voortschrijdend gemiddelde, uit te gaan van de mogelijkheid een waardering tussen de 40 en 100 punten te geven en van het gegeven dat het belangrijkste van een film is dat hij de kijker iets heeft meegegeven. Dat de film gebruikt is als medium, als een middel om iets over te brengen.

Als de maker daarin geslaagd is verdient hij/zij daarvoor alvast een behoorlijke waardering. Is de kwaliteit van het beeld, het geluid, het licht, de verhaalstructuur ook goed, leidt het niet af van de inhoud van de film, dan is dat weer een pluspunt. Slordig beeld, geluid, licht enz. leiden meestal dermate af dat het geheel wordt aangetast. Is het dan zo moeilijk om een cijferwaardering tussen de 40 en 100 te geven volgens het systeem waar we vanaf onze geboorte mee werken? (Minnen en plussen?) We weten toch allemaal dat 60 voldoende is en 100 uitstekend.

Nog weer een andere methode is om positief van start te gaan met b.v. 70 punten. We volgen de film op de voet en geven goede onderdelen één of meerdere plusjes en minder goede onderdelen één of meerdere minnetjes. Aan het eind van de film wordt de balans opgemaakt en een eindwaardering gegeven.

Hou wel rekening met het feit dat, na het zien van de film, uw eerste indruk heel belangrijk en dikwijls de beste is. Kijk dan uit met uw waardering in cijfers! Soms kunnen die minnetjes en plusjes wel eens een afwijkende waardering opleveren als uw eerste indruk. Probeer dan wijs te zijn als voorheen Salomo, maar..... dat wordt niet altijd door iedereen in de zaal als zodanig ervaren!